

העותרים: ----- ג'אבר ואח'

ע"י ב"כ עו"ד רעות שאער ואח'
מהאגודה לזכויות האזרח בישראל

- נ ג ד -

המשיב: מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית

ע"י ב"כ ממחלקת הבג"צים
פרקליטות המדינה, ירושלים

תגובת העותרים להודעה המעדכנת מטעם המשיב

"יש ילדים שדרכם אל העולם נעצרת באמצע".

(לאה גולדברג ידידי מרחוב ארנון (1943)).

בהתאם להחלטת בית המשפט הנכבד מיום 21.9.2025 (להלן: **החלטת בית המשפט**), העותרים מתכבדים להגיש את תגובתם להודעה המעדכנת מטעם המשיב מיום 11.12.2025. בתמצית: הסוגייה שנוטר לדון ולהכריע בה, כאמור בהחלטת בית המשפט הנכבד, לא באה על פתרונה. אשר על כן, בית המשפט הנכבד יתבקש ליתן צו על תנאי, המורה למשיב ליתן טעם, מדוע לא יסיר את גדרות התיל והמכשולים הפיזיים שהציב, ובפרט: מדוע לא תוסר החסימה שהוצבה בסמוך לבית הספר זיאד ג'עבר, ולמצער תיפתח למעבר התלמידים בשעות תחילת הלימודים ובסיומם.

נפרט להלן.

1. בהודעת העדכון מטעם המשיב מיום 11.12.2025 (הוגשה ביום 10.12.2025 בשעות הערב ונקלטה למחרת (להלן: **ההודעה המעדכנת**)) נמסר, כי המשיב אינו נכון להסיר את החסימה שהוצבה בצומת 206 באוקטובר 2023, ללא קבלת החלטה כדין וללא צו, בצמוד לבתי הספר היסודיים זיאד ג'אבר לבנים וספיה לבנות (להלן ביחד: **בית הספר**). הוא אף אינו נכון להציע או לשקול פתרונות חלופיים ישימים שיאפשרו לעשרות ילדי שכונת ג'אבר, תושבי האזור שבשליטה ישראלית בחברון, להגיע לבית הספר (ולשוב ממנו הביתה), בהתאם להחלטת בית המשפט.

2. בתגובה המקדמית לעתירה התייחס המשיב לחסימת המעבר בצומת 206, המצוי בפתחו של בית הספר זיאד ג'אבר, וציין כי בצומת זה הוצבו חסימות בטון שמונעות מעבר כלי רכב עוד טרם פרוץ מלחמת "חרבות ברזל", וכי הוצבה בו, ועדיין מוצבת, נקודת שמירה מאוישת בידי חיילים. אף על פי כן, לאחר פרוץ המלחמה ומזה למעלה משנתיים, חסומה הדרך גם למעבר רגלי של תלמידים אל בית הספר הצמוד לצומת, משום שלשיטת המשיב אין די ניטור ופיקוח בנקודה זו. על פי האמור בתגובה המקדמית, ניסיון דריסה יחיד שאירע ביום 9.10.2023 הוא שהוביל להטלת מגבלת התנועה הקבועה, אשר ממנה סובלים תושבי שתי השכונות שביניהן היא חוצצת באופן יומיומי, ולפגיעה קשה בזכות הילדים בשכונת ג'אבר, ילדי העותרים, לחינוך. המשיב אינו מזכיר אירועים משמעותיים נוספים שאירעו במקום, וחזקה עליו שהיה מזכירם אילו התרחשו.
3. בתגובה המקדמית נטען עוד, כי הפגיעה שגורמת החסימה בצומת 206 היא מידתית, משום שהמרחק בין השביל (החסום) לבית הספר לבין מחסום 160 הוא מרחק הליכה של כעשרים דקות. עוד נטען, כי אף על פי שמחסום 160 אינו פתוח באופן רציף, הרי שניתן "להסתדר", כיוון שבדרך חזרה לשכונת ג'אבר יש קרוסלה חד כיוונית המאפשרת חזרה מבית הספר לשכונה, אך לא מעבר לכיוון בית הספר (פסקאות 37-39 לתגובה המקדמית).
4. לא כך הם פני הדברים. בטרם נפנה אליהם, להלן יוצגו החסימה בצומת 206, בית הספר המצוי ממש מאחורי החסימה ומחסום 160 :

[התמונה הוסרה]

[התמונה הוסרה]

[התמונה הוסרה]

5. בצמוד למיקום החסימה בצומת 206 מוצבת, כאמור, עמדה מאוישת בחיילים, אך הילדים אינם מורשים לעבור בה. ילדים שקופצים מעל גדר התיל מסכנים את חייהם. מי שמבקשים ללכת לבית הספר "מסביב" צריכים ללכת כרבע שעה במורד ההר, לקוות שהמחסום הצבאי 160 יהיה פתוח (גם המשיב אינו חולק כי לעיתים הוא נסגר ללא התראה, כפי שיובא מיד), להמתין בתור, לעבור בידוק על ידי חיילים חמושים ולחצות לעברו השני. או אז, עליהם להסתובב, ולטפס מצדו השני של ההר, סביב שכונת ג'בל ג'והר, בדרך עוקפת ארוכה, שחלקים ממנה לא סלולים ואין בה מדרכה, כך שהיא עלולה להיות מסוכנת. מסלול זה, שאורכו כארבעה קילומטרים, עליהם לצלוח ברגל, בשמש קופחת, בקור או בגשם. לא מדובר בהליכה של 20 דקות לבית הספר, אלא בהליכה של כ-30-40 דקות לכל הפחות, לאדם מבוגר, הכוללת ירידה ואז עלייה מורכבת. כפי שפורט והוסבר בעתירה, בתגובה לתגובה המקדמית מיום 3.9.2025 (להלן: **התגובה לתגובה המקדמית**) ובתצהירים שצורפו אליהן, המסלול מסוכן ואינו אפשרי עבור ילדים וילדות בגילאי בית ספר יסודי. כך בדרך לבית הספר, וכך בחזרה ממנו, אז יורדים הילדים בדרך החתחתים, ומטפסים במעלה ההר דרך מחסום 160 (ככל שהוא פתוח), ומשם חוזרים לבתיהם.

מפה המציגה את מיקום החסימה ואת דרכי ההגעה לבית הספר מצ"ב ומסומנת א'.

6. כאמור, המשיב אינו מכחיש כי מחסום 160 פתוח רק בחלק משעות היום, ונסגר בין היתר כאשר מגיעים מבקרים מיוחדים לעיר, בחגים יהודיים, בלילות ובסופי שבוע, וכן כאשר יש חששות ביטחוניים או מתיחות ביטחונית בכל הגזרה. על פי תצהירי העותרים שצורפו לתגובה לתגובה המקדמית לא ניתן להסתמך על המעבר, אשר נסגר ללא התראה וללא הסבר גם באמצע השבוע, מספר פעמים בחודש (ראו פסקה 38 לתגובה לתגובה המקדמית). כך קורה שגם תלמידים המנסים לצלוח את דרך העיקוף הארוכה ולשוב אל ביתם, עלולים למצוא דרך חסומה בפניהם. האמנם מצופה כי העותרים ושכניהם ישלחו את ילדיהם לבית הספר בבוקר, בידיעה שהדרך חזרה מסוכנת ובלתי עבירה, ושהילדים הצעירים אף עלולים "להיכלא" בשכונה אחרת ללא אפשרות לחזור הביתה לפרק זמן בלתי ידוע?

7. כפי שנטען והוצג בעתירה, בתגובה לתגובה המקדמית ובמהלך הדיון, והודגם באמצעות מפות שהציגו העותרים, חסימת המעבר אינה מותרת דרך חלופית בטוחה סבירה ונגישה להליכה עבור הילדים. כתוצאה מכך, ובהעדר כל ברירה או חלופה אחרת, רבים מההורים נאלצים להותיר את ילדיהם בבית. מי שהפרוטה בכיסו מעבירים למוסד פרטי. רבים מהילדים נושרים מהלימודים היסודיים, אינם רוכשים מיומנויות יסוד, ועתידם נפגע באופן בלתי הפיך. כבוד האדם שלהם נרמס מעצם שלילת זכותם הבסיסית ללמוד, למצות את הפוטנציאל הגלום בהם, לצמוח ולהתפתח כבני אנוש.

8. החסימה העומדת בדרכם של הילדים לבית הספר הוצבה, כאמור, בניגוד להנחיותיו של המשיב עצמו בנוהל מגבלות תנועה (פקודת בט"ש 700, נובמבר 2019 (להלן: **הנוהל**)). אף על פי שמדובר בחסימת דרך לשני בתי ספר יסודיים, לא קדמו להצבתה דיון ושקילת עוצמת הפגיעה בזכויות התושבים המוגנים כתוצאה ישירה ממנה, לא נבחנו חלופות כפי שמחייב הנוהל, לא ניתן ייעוץ משפטי כפי שמחייב הנוהל, לא נבדק האם ישנן דרכים חלופיות כפי שמחייב הנוהל, לא הוחרגו מקרים הומניטריים. נקבעה חסימה הרמטית וגורפת, ארוכת טווח, השוללת מילדים רבים את הזכות לחינוך. כלומר, הופרה כל אחת ואחת מהחובות המעוגנות בנוהל מגבלות תנועה. גם לאחר כתריסר פניות שנשלחו למשיב בשם העותרים ואחרים – לא נעשה דבר ולא השתנה דבר. החסימה עוגנה בצו רק לאחר הגשת העתירה, וליתר דיוק – יום לפני הגשת התגובה המקדמית לה.

9. ובכל זאת, לשיטת המשיב מדובר במצב קיים ובמעשה עשוי שאין לחזור ממנו. המשיב טוען, כי החסימה חיונית והכרחית, אך לא רואה צורך להציג כורח ביטחוני מיידי וקונקרטי העומד ביסוד אותו הכרח ולצמצם את תקופת תחולתה ככל הניתן, כנדרש על פי הנוהל, הדין והפסיקה.
10. המשיב ודאי אינו מציג טעם או שינוי במצב הדברים בעיר ביחס למצב שהתקיים טרום החסימה, שדי בו כדי להצדיק פגיעה ודאית, מוחשית ומתמשכת כל כך בזכותם של ילדי תושבים מוגנים לחינוך, ולהפרה גסה ובוטה של הדין הבינלאומי ההומניטרי. ההיפך הוא הנכון – במסגרת התגובה המקדמית המשיב טען לשיפור במצב הביטחוני בגזרה בשנת 2025, והדעת נותנת שגם סדרי הכוחות השתפרו, ביחס למצב טרום הפסקת האש בעזה. ועדיין – המשיב בשלו.
11. די בכל אלה כדי לסתור את חזקת התקינות העומדת למשיב, הן ביחס לאופן קבלת החלטותיו, והן באשר לשיקול הדעת שביסודן – קרי, לסבירותן ולמידתיותן, ולהצדיק מתן צו על תנאי.
12. בהחלטתו בתום הדיון ביום 21.9.2025 קבע בית המשפט הנכבד, כי נותר לדון ולהכריע "בסוגייה של הגעת התלמידים לבית ספר יסודי ובחזרה הביתה". עוד ציין, כי המדינה הצהירה, "כי המפקד הצבאי ישקול פתרונות חלופיים שיקלו על התלמידים ככל שניתן". מן ההודעה המעדכנת עולה, שהמשיב החליט שאין בידו לסייע.
11. בניגוד לנטען בהודעה המעדכנת, נציגי המשיב לא קיימו "סיור" של ממש במקום החסימה, אלא שוחחו בקצרה עם נציגי התושבים בלבד. על אף בקשת הח"מ, הם סירבו לראות בעיניהם את הדרך הארוכה והתלולה שאליה הם שולחים את ילדי בתי הספר שהגישה אליהם נחסמה. נציגי המשיב ונציגי העותרים עמדו יחד אל מול גדר התיל, וראו את מבנה בית הספר המצוי מטרים ספורים ממנה. נציגי המשיב שאלו מספר שאלות שהמענה אליהם מצוי גם בעתירה. הא ותו לא.
- תצהיר לאימות העובדות בסעיף זה מצ"ב.
12. כל שמציע המשיב בהודעה המעדכנת מטעמו, באופן ציני ואבסורדי משהו, **כי הילדים יורשו לעבור אל בית הספר, אך לא יורשו לחזור ממנו לבתיהם במיקום החסימה.**
13. לא מדובר בטעות: המשיב נכון לאפשר מעבר מפוקח על ידי חיילים של הילדים, למשך חצי שעה בשעות הבוקר, אך אינו נכון להקצות את כוח האדם הצנוע הנדרש למשך פרק זמן קצוב, כדי להשגיח על חזרתם של הילדים מבית הספר לבתיהם בצהריים, ולוודא כי אין בכך כדי להוות סיכון ביטחוני (טענה שהדעת אינה סובלת, בפני עצמה). עד כדי כך קלה וזניחה בעיני המשיב זכותם של ילדים מוגנים לחינוך, וכדי כך ראיית עולמו צבועה בצבעי גזע ולאום: הוא אינו רואה בילדים אלה אלא סיכון ביטחוני פוטנציאלי, וזכויותיהם חסרות כל משקל בעיניו.
14. לא נחזור על הטענות בעניין זכותם של ילדים באשר הם לחינוך, ועל העיגון החד משמעי של חובת המפקד הצבאי לאפשר ולהבטיח את מימוש הזכות. הדברים ידועים, ומעוגנים היטב במשפט זכויות האדם, במשפט הבין-לאומי ההומניטרי, בדין הישראלי ובפסיקה (ראו, בין היתר: סעיפים 2, 28 ו-29 לאמנה בדבר זכויות הילד משנת 1989; סעיפים 2(2) ו-13 לאמנה הבינלאומית בדבר זכויות כלכליות, חברתיות ותרבותיות משנת 1966; סעיף 5(ה) (5) לאמנה בדבר ביעור כל צורות האפליה הגזעית משנת 1965; סעיף 50 לאמנת ג'נבה הרביעית בדבר הגנת אזרחים בימי מלחמה משנת 1949; בג"ץ 3752/10 רובינשטיין נ' הכנסת (17.9.2014); בג"ץ 1554/95 עמותת "שוחרי גיל"ת" נ' שר החינוך התרבות והספורט (11.7.1996)).

15. התנערותו הבלתי מנומקת של המשיב מחובותיו בהקשר זה מקוממת, בלשון המעטה. מחסור כללי בכוח אדם מאבטח ושיקולי ביטחון ספקולטיביים הנוגעים לסיכון הנובע כביכול מהילדים עצמם, מתנועתם מבתי הספר ואליהם (!) אינם מונעים לימודים ולא הובילו לקביעת מדיניות למניעת גישה לבתי ספר בכל מקום שהוא, בשום נסיבות שהן. העובדה שהמשיב חש בנוח להשמיע טענות ולקבל החלטות המובילות להותרת מצב זה על כנו מעל שנתיים, כשמדובר בילדים פלסטינים בגילאי 6-12, מעוררת תחושת זעזוע וקבס.
16. ילדים הם ילדים, ללא קשר לזהותם האתנית. יש להגן עליהם, על עתידם ועל זכויותיהם. תחת זאת המשיב מניח, כנקודת מוצא, שהילדים שבנדון מהווים מפגע, ומוצא אף לשלול מהם זכויות באופן קולקטיבי בגין כך. פגיעה בחינוכם של ילדים ואפליה גזענית בתחום החינוך נחשבות להפרה חמורה במיוחד של זכויות אדם, בין היתר משום שהן פוגעות באופן בלתי הפיך בחפים מפשע. מניעת חינוך גודעת את עתידם של ילדים, מונעת מהם להתפתח כבני אנוש, ומסכלת כל אפשרות לעתיד אישי וקולקטיבי טוב יותר.
17. נפנה עתה לבחון את ההצדקות הנטענות להחלטת המשיב, להוסיף ולחסום את דרכם של ילדי העותרים מבית הספר.
18. המשיב טוען, כי בידוקם של הילדים לאחר שהיו בבית הספר, בשוכם משם, הוא בידוק מכביד וסבוך יותר. הילדים מהווים איום ביטחוני, ואין לאפשר להם מעבר, כיוון שהם עלולים לשוב לבתייהם לא רק עם השכלה – אלא עם חפצים אחרים שאסור להעבירם. למה שחפצים אלה יועברו דווקא מבית הספר, ולא למשל מביקור אצל השכן או מחוץ לעיר? למשיב הפתרונים.
19. ראשית, תרחיש ספקולטיבי זה, המצייר ילדים צעירים כסיכון ביטחוני, מבוסס על הנחת יסוד גזענית שאינה נתמכת בכל ראייה. המשיב לא מצביע ולו על דוגמה אחת למקרה שבו הסיכון האמור התממש במציאות (ילדים שחזרו לביתם חמושים דווקא מבית הספר) או שבו בתי הספר שבנדון נתנו חלילה חסות לפעילות אסורה.
20. שנית, אין קשר רציונלי בין האמצעי הדרקוני – מניעת גישתם של ילדים מבית הספר הביתה – לתוצאה ולתכלית המבוקשות. ילדי שכונת ג'אבר עדיין מתהלכים בשכונתם ובשכונות נוספות, ואף רשאים לצאת (ברגל) מחברון ליישובים אחרים ולשוב אליה. מדוע המשיב טוען, כי הסיכון לכך שיישארו איתם חפצים אסורים כרוך דווקא בהגעה לבית הספר ובחזרה ממנו? אין בהודעתו כל הסבר.
21. אל מול הטענה הספקולטיבית והמקוממת שלפיה ילדי בית ספר יסודי מהווים סיכון ביטחוני שלא ניתן להתמודד איתו, המשיב אינו מציג חלופה סבירה ומעשית להגעתם של הילדים מבית הספר באופן בטוח וסביר, משום שאין בנמצא חלופה כאמור. בדיקות אלה ראוי היה כמובן שיערכו **טרום** חסימת הדרך מבית הספר, ולא רק שנתיים מאוחר יותר בעקבות פניית ההורים אל בית המשפט הנכבד.
22. המשיב אף אינו מציג הליך בחינה סדור של שימוש באמצעים שפגיעתם פחותה. כך למשל, המשיב קובע, כי כיוון שהחסימה הוצבה היכן שהוצבה (ללא הליך מקדים וללא צו, כתוצאה של "ויוזמה מקומית" כנראה), היא תישאר שם. אלא שמיקום החסימה לא נבחן מלכתחילה בהליך סדור, ולא נשקלו חלופות לעניין המיקום שישרת את הצרכים הביטחוניים באופן מידתי, נוכח השלכותיו הקשות.
23. כיוון שההצדקה הנטענת להצבת החסימה, לשיטת המשיב, נעוצה בצורך להגן על בית מתנחלים ישראלים הנמצא בתוך שכונת מגוריהם של הילדים שלמדו בבית הספר זיאד ג'עבר, ראוי היה לעמוד

על הצורך וההכרח בהצבת החסימה דווקא במיקום שנקבע. ניתן היה לצפות שמיקום החסימה יהיה בקרבה או בזיקה כלשהי למיקומו של אותו בית. למיטב ידיעת העותרים, האתר הקרוב ביותר לבית הספר זיאד ג'עבר, שבו מתגוררים ישראלים, הוא "בית השלום", המרוחק מאות מטרים מבית הספר, הסמוך לכניסה לשכונה, ואליו ניתן להגיע מכיוונים רבים ושונים.

מפה המציגה את מיקום ההתנחלות בשכונת ג'עבר ביחס למיקום בית הספר מצ"ב ומסומנת ב'.

24. כאמור, המשיב לא הציג כל יסוד לסברה, שדווקא מעבר תלמידי בית הספר זיאד ג'אבר מבית הספר אל בתייהם מסכן את "בית השלום" או את תושביו. חשוב מכך, גם אם סבור המשיב שראוי להגן ביתר שאת על אותו מבנה, לא הובהר מדוע על תלמידי השכונה לשלם את המחיר על כך, על לא עוול בכפם. מדוע לא יאובטח אותו מבנה, תחת לחסום את דרכם של ילדים לבית ספר מרוחק ממנו, ולשבש את חייהם של מאות תושבים של שכונות נוספות. העמדה הביטחונית שמציג המשיב היא לקונית וסתמית, ומתיישבת עם העובדה שהחסימה הוצבה בענייננו ללא הליך קבלת החלטות תקין, ללא מסד ביטחוני כולל, וללא התחשבות בזכויות התושבים המוגנים או שקילת חלופות פוגעניות פחות. החלטה כזו אינה יכולה להיחשב סבירה ומידתית (השוו: בג"ץ 7957/04 **מראעבה נ' ראש ממשלת ישראל**, פ"ד ס(2) 477, 533 (2005)).

25. ועוד לעניין הקצאת סדרי הכוחות: כמתואר בעתירה ובתגובה לתגובה המקדמית, בצמוד לחסימה בצומת 206, הסמוכה לבית הספר, מצויה, כאמור, מזה שנים עמדת שמירה מאוישת, שבה מוצבים חייל או שניים. חיילים נוספים מסיירים בסביבה הקרובה. המשיב לא בחן אפשרות לפנות 2-3 חיילים נוספים, למשך שעה אחת ביום, למשימת הבידוק, ולא שקל חלופות דוגמת הצבת מאבטחים בשכר, כפי שנהוג במחסומים ונקודות בידוק רבים. כעולה מן ההודעה המעדכנת, חלופות ממין זה כלל לא נבחנו, על אף עלותן הפעוטה יחסית.

26. כאמור, בהחלטתו קבע בית המשפט הנכבד, כי "הסוגיה שנתר לדון ולהכריע בה היא סוגיה של הגעת התלמידים לבית ספר יסודי ובחזרה הביתה. בנושא זה הצהירה המדינה כי המפקד הצבאי ישקול פתרונות חלופיים שיקלו על התלמידים ככל שניתן". סוגיה זו לא נפתרה. לנוכח האמור, בית המשפט הנכבד יתבקש ליתן צו על תנאי המורה למשיב ליתן טעם, מדוע לא יסיר את גדרות התיל והמכשולים הפיזיים שהציב, ובפרט: מדוע לא תוסר החסימה שהוצבה בסמוך לבית הספר זיאד ג'עבר, ולמצער תיפתח למעבר התלמידים בשעות תחילת הלימודים ובסיומם.

25 בדצמבר 2025

רעות שאער, עו"ד

ב"כ העותרים